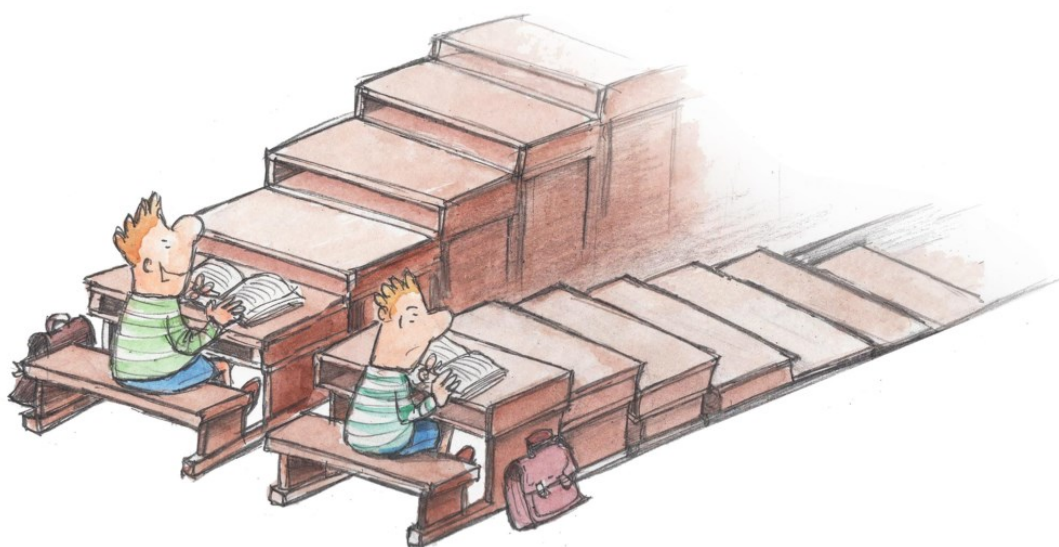

Een goede school mag geen gok zijn

De verschillen tussen Vlaamse scholen zijn te groot, schrijven **Marc Swyngedouw** en **Dirk Jacobs**, en dat is geen kwestie van sociale klasse of religie. Scholen moeten dringend collectief nadenken hoe ze de kwaliteit van het onderwijs kunnen redden.

MARC SWYNGEDOUW EN DIRK JACOBS

Wie? Marc Swyngedouw is gewoon hoogleraar sociologie aan de KU Leuven. Dirk Jacobs is gewoon hoogleraar sociologie aan de ULB.

Wat? Alleen met gevalideerde centrale metingen kan je achterhalen of een school goed genoeg is of extra ondersteuning nodig heeft.

MARC SWYNGEDOUW EN DIRK JACOBS

Onderzoek toont aan dat de prestatieverschillen tussen de sterkste en zwakste leerlingen enorm groot zijn in Vlaanderen en dat de sociale achtergrond een excessieve invloed heeft op slaagkansen. Het onderwijssysteem functioneert niet langer als een meritocratische lift. De kern van het probleem is stilaan duidelijk: niet alle scholen zijn even goed. Dat staat los van de etniciteit of de

sociale klasse van de leerlingen. Ook al is het vaak zo dat allochtone en kans-arme kinderen een groter risico lopen in slechter presterende scholen terecht te komen. Zo reproduceert en versterkt het schoolsysteem sociale ongelijkheid in onze samenleving. Dat kan niet de bedoeling zijn. Het onderwijsdebat verzandt vaak in ideologische stellingnames en het verdedigen van particuliere belangen, maar de situatie is zo ernstig dat we collectief, pragmatisch en doelgericht moeten nadenken hoe we de kwaliteit van ons Vlaamse onderwijssysteem zullen redden. Dit heeft niets meer met 'links' of 'rechts' of 'vrijzinnig' of 'gelovig' zijn te maken. Het probleem ligt bij de grote verschillen tussen scholen. Ook de oplossing kan alleen daar liggen. De schuld of verantwoordelijkheid eenzijdig bij leerlingen of ouders leggen, is een zwakgebod.

Inspectie is geen straf

Scholen met meer kansarme kinderen (OKI-leerlingen) krijgen meer middelen om de achterstand maximaal te proberen in te lopen. Dat is een goede beleidskeuze, maar ze volstaat niet. Minister van Onderwijs Hilde Crevits (CD&V) merkt op dat geld niet zaligmakend is, want er zijn (kansarme) scholen die goed presteren en (kansarme) scholen die het minder doen – met evenveel financiële middelen. Crevits raakt de essentie: niet elke school is even sterk. Geld lost niet vanzelf alles op: we moeten doelgericht ingrijpen. Zowel bij scholen met kansarme als kans-rijke leerlingen die slecht presteren.

Toronto en Londen hebben aangetoond dat je in tien jaar een ommezwaai kunt realiseren

Scholen met meer kansarme kinderen moeten financieel inderdaad intensiever ondersteund worden dan scholen met meer kansrijke kinderen. Dat is de kern van het gelijkekansenbeleid. Maar daarnaast moeten scholen veel actiever begeleid worden, ongeacht hun samenstelling.

Ouders trekken zichzelf de haren uit het hoofd om hun kinderen naar de 'beste' scholen te sturen.

Maar hoe bepaal je wat een goede of slechte school is? Er zouden twee criteria moeten gelden: wordt een minimaal niveau bereikt en hoe groot is de vooruitgang van leerlingen? De school moet een minimaal niveau van kennis en vaardigheden aan iedereen overleveren, ongeacht het talent of de thuissituatie. Daarbovenop moet een school maximale progressie bij leerlingen realiseren, rekening houdend met hun talent én thuis-situatie.

Ouders zouden niet moeten gissen wat goede scholen zijn. Elke school moet goed genoeg zijn.

De enige manier om dit te weten te komen, is met het gebruik van gevalideerde centrale metingen. Die horen niet te dienen om een publiek klassement van scholen te maken, maar moeten, zoals collega's Peter Van Petegem en Jan Vanhoof benadrukten (*DS 1 september*), instrumenten zijn om de scholen te identificeren waar we moeten bijsturen. Wat lagere scholen betreft, moeten we weten welke scholen lage leerwinst boeken en welke niet het juiste niveau behalen in het zesde leerjaar. Daar moeten we intensief en massaal ondersteuning geven. Een extern team van pedagogische en

organisatorische adviseurs moet de directie en leerkrachten begeleiden om het niveau op te krikken.

Het mag niet als een schande aanvoelen om deze interventie te ondergaan, maar als een normale en logische ingreep. Scholen die blijven falen, moeten we durven heropstarten. We hebben nood aan een breed gedragen, eerlijk, kwaliteitsvol, transparant en oplossingsgericht evaluatiesysteem dat leerkrachten en directies snel en efficiënt kan waarschuwen wanneer zaken verkeerd gaan.

Inspectie is geen straf, maar een vorm van begeleiding. Het uitgangspunt is dat dingen fout kunnen lopen en we samen naar remedies moeten zoeken.

Zieltjes winnen

Wil Vlaanderen op korte termijn vooruitgang boeken, dan zal het moeten investeren in de plaatsen waar het moeilijk gaat. Dat zijn Antwerpen, Genk, Gent en het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Als we erin slagen daar significante verbeteringen te realiseren, zal het Vlaams onderwijs Finland vlot voorbijsteken in het Pisa-klassement. Vlaanderen moet ruimte creëren opdat deze steden en gemeenten een onderwijsbeleid kunnen voeren in functie van de uitdagingen op het terrein.

Concreet moeten de bestaande inschrijvingssystemen voor de lagere scholen geëvalueerd worden op het al dan niet bereiken van een sociale mix. Vrije schoolkeuze is een ideaal en moet beperkt worden als zou blijken dat het niveau van onderwijsprestaties eronder lijdt. Laten we

eerlijk zijn: de tijd van zieltjes winnen ligt al lang achter ons. Verder moeten scholen zorgvuldig gemonitord worden. Leerkrachten en directies moeten over eenvoudig interpreteerbare kwantitatieve gegevens kunnen beschikken om permanent de positie van de school, de klas in het onderwijslandschap te kunnen plaatsen. Zijn we goed of slecht bezig?

Cruciaal is dat die instrumenten niet publiek gemaakt mogen worden (om de segregatie niet nog groter te maken) en niet mogen dienen om leerkrachten te evalueren (om stress en burn-outs te vermijden), maar als doel hebben de kwaliteit van het onderwijs te optimaliseren. Signalen zoals ziekteverzuim van leerkrachten en falende leerwinst van leerlingen moeten aanduiden dat een school in de problemen raakt. Dan is het kwestie van snel en doelgericht in te grijpen. De bestuurscultuur moet zijn om best practices in te voeren, scholen te belonen voor verbetering en groei, en scholen die probleemleerlingen proberen te mijden, te bestraffen.

Toronto en Londen (en in mindere mate New York) hebben aangetoond dat je in tien jaar tijd een ommezwaai kunt realiseren. Twee beruchte East End districten in Londen behoren nu tot de best presterende schooldistricten van Engeland. Het kan. Ook Vlaanderen kan dit. Nu hebben we de weinig benijdenswaardige positie tot de meest ongelijke schoolsystemen van de westerse wereld te behoren. Als we kordaat ingrijpen, stoten we Finland van de troon en worden wij het voorbeeld dat excellentie en gelijke kansen combineerbaar

zijn. Daar zouden rechts en links fier op kunnen
zijn.